

[Uitzending 318: Ruth 3:1 t/m 3]

In het derde hoofdstuk van het Bijbelboek Ruth gaat de geschiedenis van de in hoofdstuk 1 en 2 genoemde hoofdpersonen verder. Ruth 3 vers 1:

Enige tijd later zei Noömi tegen Ruth: Kind, wordt het niet eens tijd dat ik iemand zoek met wie je kunt hertrouwen?

Noömi neemt het initiatief tot een (huwelijks)voorstel. De ontvangen zegeningen hebben haar ogen geopend voor de gunstbewijzen van de HERE. Na haar in zichzelf gekeerde bittere houding richt zij zich nu op de toekomst. Wat staat haar schoondochter te wachten als zij, Noömi, er niet meer zal zijn? Zal Ruth als onbeschermd weduwe achterblijven? Zij beraamt met al haar vrouwelijke inzicht een plan dat zij voorlegt aan Ruth. Noömi stuurt duidelijk aan op een huwelijk tussen Ruth en Boaz. Het is niet uitgesloten dat zij hierdoor ook nog op nageslacht voor haar overleden man Elimelech hoopt, zodat zijn naam en geslachtslijn toch niet uit Israël zal verdwijnen. Vóór alles blijkt Noömi bezorgd te zijn over Ruth. Zij gunt haar weer een huwelijk. In de Hebreeuwse grondtekst staat letterlijk: *Mijn dochter, zou ik voor jou geen rust zoeken, opdat het goed met je gaat?*

Noömi treedt hier op als een ouder die overeenkomstig oosters gebruik het huwelijk van een kind regelt. Hoewel zij de schoonmoeder van Ruth is. Noömi spreekt haar schoondochter aan als 'mijn dochter' en komt met de mededeling 'zou ik voor jou geen rust zoeken?' Het woord 'rust' houdt een veilige plaats in en duidt in het bijzonder op het vinden van rust en zekerheid bij een man en heeft daarom ook de bijbetekenis van 'huwelijk'. Want, in het oude Israël vond een vrouw haar zekerheid en plaats in het huwelijk.

Ruth 3 vers 2:

Boaz is zo vriendelijk geweest jou bij hem te laten werken en bovendien is hij naaste familie van ons. Luister, ik weet dat hij vanavond gerst gaat wannen op de dorsvloer.

Noömi wijst op een mogelijke oplossing: **Boaz is naaste familie van ons.** Opvallend is dat zij niet het woord 'losser' gebruikt. Dit houdt mogelijk verband met het feit dat zij boven alles het welzijn van Ruth voor ogen heeft en niet primair een huwelijk met een 'losser' die een nakomeling zou kunnen verwekken.

Noömi deelt Ruth mee dat Boaz die avond gerst gaat wassen op de dorsvloer. Het is niet ondenkbaar dat Noömi hiervan op de hoogte was. In een klein stadje als Bethlehem, kende men elkaar goed.

Ruth 3 vers 3 en 4:

Doe nu wat ik je zeg: neem een bad, doe wat parfum op, trek je mooiste kleren aan en ga naar de dorsvloer. Maar laat je niet zien voordat hij klaar is met eten. Let goed op waar hij gaat slapen. Ga er dan zachtjes naartoe, sla de deken aan het voeteneinde op en ga daar liggen. Hij zal je dan wel zeggen wat je moet doen.

Noömi legt Ruth haar plan voor met daarbij een aantal instructies. Zij moet zorgen er goed en aantrekkelijk uit te zien. Vandaar de instructies tot het nemen van een bad, het opdoen van parfum en het aantrekken van de mooiste kleren. ‘Doe wat parfum op’ betekent, smeer je in met wat geparfumeerde olie. De mooiste kleren die ze moet aantrekken dienen ook om Ruth helemaal te bedekken om herkenning in het duister te voorkomen. Ruths verschijning overeenkomstig de instructies van Noömi betekent dat zij de rouwperiode over haar overleden man heeft beëindigd. Ook geeft Ruth daarmee symbolisch aan dat zij als jonge vrouw beschikbaar is voor een huwelijk.

Als Ruth deze dingen heeft gedaan moet ze naar de dorsvloer gaan. De dorsvloer bestond uit een open plaats op een rotsbodem of verharde aarde. De dorsvloer bevond zich op een hoger gelegen plaats, vaak iets buiten de stad, waar een zachte avondwind zijn werk kon doen.

Omdat Bethlehem al wat hoger ligt, is het niet vreemd dat Ruth moest ‘afdalen’ naar de dorsvloer. Het woord afdalen vinden we in de Hebreeuwse grondtekst van vers 3. Als Ruth bij de dorsvloer is aangekomen moet zij zich verborgen houden totdat Boaz klaar is met eten en drinken. Waarschijnlijk gaat Noömi met dit laatste er van uit dat Boaz dan in een goede stemming zal zijn en openstaat voor wat Ruth hem duidelijk wil maken.

Uit de verzen die we hebben gelezen wordt duidelijk dat Ruth (uit zichzelf) geen aanspraak zou maken op dat waar ze (naar het Joodse recht) wel aanspraak op kon maken, daarom neemt Noömi het initiatief. Mogelijk was Ruth niet bekend en vertrouwd met de wet over het leviraats- of zwagerhuwelijk.

Om te vatten wat er in de gelezen verzen **en** in Ruth 3 gebeurt, is het nodig om de Joodse wetten die we hier tegenkomen te begrijpen. Ook voor ons zijn deze wetten vreemd. Om het een-en-ander beter te begrijpen gaan we terug naar Deuteronomium 25 vers 5 t/m 9:

Als twee broers bij elkaar wonen en de een sterft zonder een zoon te hebben gehad, mag zijn weduwe niet buiten de familie trouwen; integendeel, de broer van haar man moet met haar trouwen en dan ook met haar slapen. De eerste zoon die zij van hem krijgt, zal gelden als zoon van de overleden broer, zodat diens naam in Israël niet verloren gaat. Maar als de broer van de overleden man weigert zijn plicht te doen en niet met de weduwe wil trouwen, zal zij naar de leiders van de stad gaan en zeggen: ‘De broer van mijn man weigert de naam van zijn broer te laten voortbestaan, hij weigert zijn plicht na te komen en met mij te trouwen.’

De leiders van de stad moeten hem bij zich roepen en het met hem bespreken. Als hij dan nog blijft weigeren, zal de weduwe in het bijzijn van de leiders naar hem toe lopen, zijn sandaal van zijn voet trekken en hem in het gezicht spugen. Daarna zal zij zeggen: Dit gebeurt met een man die weigert het huis van zijn broer op te bouwen.

Het Latijnse **levir** betekent: zwager. Vandaar de uitdrukking: leviraatshuwelijk. De bepaling over het leviraatshuwelijk is beknopt, vermoedelijk omdat dit een al lang bestaande praktijk is waarmee de Israëlieten bekend zijn. Dat blijkt uit de geschiedenis van Juda en zijn zonen in Gen.38. Een latere illustratie is te vinden in het boek Ruth. Mozes gaat uit van twee broers die bij elkaar in de buurt wonen. Wanneer een van hen beiden sterft zonder zoon, mag de weduwe niet met iemand buiten de familie trouwen, maar haar zwager zal haar tot vrouw nemen. De eerstgeborene uit dit huwelijk zal op naam van de gestorven broer staan.

Met andere woorden hij zal als zoon van de gestorven broer gelden. Daardoor wordt de naam van de overledene niet uitgewist uit Israël. Het voortbestaan via nakomelingen is zeer belangrijk. De gedachtenis van de overledene leeft voort in zijn nageslacht. Daarnaast is er ook een nauwe samenhang tussen de naam van een persoon en zijn bezit. Wanneer een man stierf liet hij een boerderij met graan, koeien en schapen achter.

Daar moest de weduwe dan voor zorgen. Veronderstel dat een vreemdeling of een man van een andere stam haar wilde trouwen, om zodoende in bezit te komen van de boerderij, dan was de familie het erfdeel kwijt. Daarom mocht de weduwe niet met iemand buiten de familie trouwen. Wat ze kon doen was één van de broers of neven, of een ander naast familielid, vragen met haar te trouwen. De broer kan weigeren het zwagerhuwelijk met zijn schoonzuster te sluiten. Wat moet er dan gebeuren?

Wanneer de man **niet** met haar wil trouwen kan de vrouw hem laten dagvaarden door de leiders van de stad, zij moeten met hem praten. Als de man blijft weigeren wordt hij bestraft. Dan wordt hij openbaar te schande gezet omdat hij niet wilde doen wat de wet voorschreef. Dat liet zien dat hij niet juist had gehandeld tegenover zijn overleden broer, zijn familie, de stam waar hij bij hoorde en het hele volk. Zelfs tegenover de HERE God. Zijn huis kreeg de naam: **het huis van de man met de blote voet of familie zonder schoen**.

De bestraffing is geen juridische straf, maar in de oosterse cultuur waarin schande een grote rol speelt is het een vernedering. In Ps.133:1 zegt David: **Kijk eens hoe goed en waardevol het is als broeders in vrede met elkaar omgaan**. Tegen de achtergrond van de instelling van het zwagerhuwelijk krijgen deze woorden een extra waarde. In het NT beroepen de Sadduceeën zich op deze wetgeving in hun vraag over de opstanding der doden (Matth.22). Luisteraar, in onze cultuur kennen wij deze instelling niet. Het is voor ons een ongewone wet die een kinderloze weduwe in een zeer unieke positie plaatst. Zij kan op grond van deze wet één van de broers van haar overleden man claimen. In feite is dat haar plicht ten opzichte van haar overleden man. In de geschiedenis van Tamar (Gen.38) vinden we er een voorbeeld van. De wet op het zwagerhuwelijk was een verordening van de HERE. Daarbij vallen twee dingen op. Het eerste is dat de HERE vrouwen wil beschermen. In een cultuur die hoofdzakelijk door landbouw en veeteelt werd bepaald kunt u zich voorstellen dat, als een Joodse man stierf en zijn vrouw met een boerderij, een wijngaard of een kudde schapen achterliet, dat erg moeilijk voor haar was.

Ze kon het ook niet verkopen want het bezit moest binnen de familie blijven, binnen het erfdeel dat zij van de HERE hadden ontvangen en toebedeeld gekregen. Met deze wet werd ook het erfdeel beschermd en daarmee het nageslacht van de overleden man gewaarborgd.

In Israël kreeg niet alleen elke stam een bepaald deel van het Beloofde Land, maar de HERE gaf ook aan elke familie een bepaald stuk land. Elke familie had haar eigen land. We hebben al eerder gelezen en gezien dat een familie land kon verliezen. Maar in het Jubeljaar moest het weer worden teruggegeven aan de oorspronkelijke eigenaar. Daarom kon een weduwe wel hertrouwen maar, **niet buiten de familie. De broer van haar man moet met haar trouwen en ook met haar slapen. De eerste zoon die zij van hem krijgt, zal gelden als zoon van de overleden broer, zodat diens naam in Israël niet verloren gaat.** En als er nu geen broer is? Dan moest de naaste verwant met haar trouwen om het mogelijk te maken dat het eigendomsrecht in het volk en in de stam en in de familie bleef.

Met deze achtergrond informatie kunnen we beter begrijpen dat Ruth met haar Moabitische achtergrond uit zichzelf geen aanspraak zou hebben gemaakt op dit recht. Daarom neemt Noömi het initiatief. Noömi maakt Ruth duidelijk dat zij aan Boaz duidelijk moet maken dat zij met hem het zwagerhuwelijk wil aangaan. In letterlijke zin gaat het dan niet om een zwager want er zijn geen zwagers maar wel om een familielid. Vanuit Deutr.25 is duidelijk dat een weduwe **niet buiten de familie** mag trouwen. Een naaste verwant is ook toegestaan. Alleen, Boaz is niet de naaste verwant maar de op één na laatste. Voordat we nu verder gaan met de geschiedenis van Ruth moeten we eerst een uitstapje maken naar de betekenis en plaats van de dorsvloer. In vers 3 zegt Noömi tegen Ruth: **Luister, ik weet dat hij vanavond gerst gaat wanneren op de dorsvloer. Doe nu wat ik je zeg: neem een bad, doe wat parfum op, trek je mooiste kleren aan en ga naar de dorsvloer. Maar laat je niet zien voordat hij klaar is met eten. Let goed op waar hij gaat slapen.** Nu gaan we een heel vreemde procedure zien. Om die te begrijpen is het nodig te weten hoe de dorsvloer van die tijd er uitziet. God maakte een prachtige voorziening voor deze mensen.

Omdat ze een landbouvolk waren, hebben heel veel van de wetten betrekking op landbouw. Het Mozaïsche systeem was niet alleen voor het volk Israël, maar ook was het voor dat land.

Het was op een heel bijzondere manier aangepast aan het land. Daarom zien we hier een wet die betrekking heeft op de dorsvloer en de praktijken van die tijd.

In het algemeen was een dorsvloer bovenop een heuvel gelegen om zoveel mogelijk wind te kunnen vangen. Daardoor werd het kaf weggeblazen. Een dorsvloer lag anders dan een wijnpers, die meestal onderaan een heuvel lag. De wijnpers, herinnert mogelijk nog aan de geschiedenis van Gideon. Hij was (om veiligheidsredenen), in een wijnpers aan het dorsen. Hoewel de geschiedenis van Ruth zich ook in de tijd van de richters heeft afgespeeld, was het klaarblijkelijk op een moment van rust en vrede in Israël. In Ruth 1 lezen we dat Noömi had gehoord dat de hongersnood in Israël voorbij was.

De dorsvloer was vaak op een rotsbodem of een vloer gemaakt van klei. Zo'n kleivloer was verhard en glad gemaakt. Meestal was een dorsvloer rond, met rotsblokken eromheen. Nadat het graan was afgemaaid, werd het naar de dorsvloer gebracht. In de namiddag stak er meestal een briesje op. Zolang er een briesje bleef, werd er gedorst. Schoven graan werden op de vloer gelegd en door ossen vertrapt. Soms werd een slee gebruikt met aan de onderkant scherpe stukken basalt of ijzer.

Bij het dorsen ontstaat het fijn getrapte stro, dat onderscheiden moet worden van het kaf. Het stro was voedsel voor paarden, ossen, ezels en kamelen. Daarom mocht een dorsende os niet gemuilband worden (Deutr.25:4). Na het dorsen volgt het wannen, wat ook op de dorsvloer plaatsvindt. Eerst met behulp van de wanvork, om het gedorste omhoog te gooien, waarbij het stro wordt afgescheiden. Als dan het koren en het kaf nog over zijn, wordt de wanersschop gebruikt om verdere scheiding te bewerken. Bij het wannen speelt de wind een belangrijke rol. Vaak moet er meer dan 1x worden gewand. Na het wannen kon nog het zeven of ziften volgen, het heen en weer schudden in een zeef om de kleinste ongerechtigheden te verwijderen. In verband met de regelmatige verandering van de windsterkte, kan men het beste 's morgens of 's avonds wannen en bij heldere maan ook 's nachts. Het gedorste en gezuiverde graan werd bewaard in schuren.

Onderaardse bewaarplaatsen voor graan kwamen vaak voor in kalkbodems en werden vooral in onrustige tijden gebruikt. Tijdens de dorsperiode kampeerden de werkers en hun families in de buurt van de dorsvloer. In die tijd werd ook het oogstfeest gevierd.

De werkers sliepen meestal op de dorsvloer om het graan te beschermen tegen plundersaars en dieven. In Israël waren verschillende feesten verbonden met de oogst bv. het Feest van de Eerstelingen.

Met de achtergrond informatie over het zwagerhuwelijk en de dorsvloer kunnen we verschillende gebeurtenissen in de geschiedenis van Ruth beter begrijpen en ons voorstellen. Tijdens het hele oogstseizoen heeft Noömi (bij wijze van spreken) elke middag uit het raam gekeken en Ruth zien thuiskomen van de akker van Boaz. Zo was het ongeveer 6 weken gegaan. In Ruth 3 is al de gerst en tarwe verzameld want het dorsen begint. Noömi heeft de verhalen waar Ruth mee thuis kwam gehoord en alle opbrengsten die ze meebracht gezien. Noömi weet dat Ruth erg bescheiden is en Boaz een vriendelijk man vindt. Ruth 3 vers 1 t/m 3:

Enige tijd later zei Noömi tegen Ruth: Kind, wordt het niet eens tijd dat ik iemand zoek met wie je kunt hertrouwen? Boaz is zo vriendelijk geweest jou bij hem te laten werken en bovendien is hij naaste familie van ons. Luister, ik weet dat hij vanavond gerst gaat wannen op de dorsvloer. Doe nu wat ik je zeg: neem een bad, doe wat parfum op, trek je mooiste kleren aan en ga naar de dorsvloer. Maar laat je niet zien voordat hij klaar is met eten.

Prachtig, dat Noömi Ruth helpt om bij Boaz te komen. De geschiedenis gaat natuurlijk nog verder maar voor deze uitzending stoppen we bij vers 3.

Aan het slot van deze uitzending wil ik nog iets zeggen over de associaties die de instructies van Noömi oproepen in het licht van het NT. Met typologische voorbeelden moeten we voorzichtig zijn en niet gaan fantaseren. Vaak is de wens de moeder van de gedachte. Toch vinden we in Ruths voorbereidingen op de ontmoeting met Boaz een aantal elementen die relatie hebben met het komen van een zondaar tot Christus.

Het eerste is: een zondaar is vuil en moet worden schoongewassen.

In Titus 3 vers 5 lezen we hoe dat is gebeurd en op grond waarvan: **Niet omdat wij het hadden verdiend, maar omdat Hij met ontferming over ons bewogen was en medelijden met ons had. Hij heeft onze zonden afgewassen, ons nieuw leven gegeven en ons vernieuwd door de Heilige Geest.** In Joh.3:7 zegt de Here Jezus tegen Nikodemus: **U moet opnieuw geboren worden.** Een mens kan niet gered worden tenzij Christus zijn of haar zonden heeft afgewassen en een nieuwe schepping in Christus Jezus is geworden.

Het tweede dat Ruth doet is zichzelf insmeren met parfum. Het is te associëren met een zalving. Met betrekking tot een zalving geldt voor een NT gelovige 1 Johannes 2 vers 20: **U bent heel anders, want de Heilige Geest is in u komen wonen en daardoor kent u de waarheid.** In een andere Bijbelvertaling staat: **Gij echter hebt een zalving van de Heilige en gij weet dat alleen.**

En wat u betreft, de zalving, die gij van Hem ontvangen hebt, blijft op u. De inwoning van de Heilige Geest wordt ook wel de zalving met de Heilige Geest genoemd. Mensen hebben de Heilige Geest nodig om het Woord van God te kunnen begrijpen. De Geest van God moet ons onderwijzen in alle waarheid. Het gaat er niet om wat wij er van vinden of hoe wij het zien maar om hoe de Here het heeft gezegd en bedoeld.

Wij moet erkennen en begrijpen dat we niet alleen met menselijk verstand de Bijbel kunnen lezen en verwachten dat we het dan wel zullen begrijpen. Wij kunnen wel feiten begrijpen en bepaalde dingen leren, maar alleen de Geest van God kan ons geestelijke dingen leren. Paulus zegt in 1 Korinthiërs 2 vers 9 en 10: **Dat staat ook in de Boeken: Wat niemand heeft gezien, niemand heeft gehoord en wat niemand ooit heeft bedacht, dat heeft God allemaal klaar voor hen die Hem liefhebben. God heeft het ons door de Geest duidelijk gemaakt. Want voor de Geest is niets verborgen.**

Het derde dat Ruth moest doen was: trek je mooiste kleren aan. Een gelovige wordt door Christus bekleed met de mantel van Zijn gerechtigheid. In Romeinen 3:22 lezen we: **Deze rechtvaardigheid voor God wordt bereikt door op Jezus Christus te vertrouwen. Dit geldt voor alle mensen die in hem geloven, wie zij ook zijn.**

En, Romeinen 4 vers 25 zegt: **Hij heeft Jezus voor onze zonden laten sterven en Hem uit de dood laten terugkomen om ons rechtvaardig te verklaren.**

In de volgende uitzending lezen we verder in Ruth 3:4 t/m 18.